

Unapređenje ribarstva neodvojivo je od mjera za zaštitu i obnovu ribljeg fonda

Kod objavljivanja procjena stokova ribe i godišnje produkcije riblje mase u Jadranskom moru ponajčešće se bijela riba ne posmatra odvojeno od plave ribe, To dovodi do zamagljivanja stvarnog stanja ribljeg blaga u našem moru.

Naučna istraživanja i rezultati ulova u nekoliko posljednjih godina pokazuju da je Jadran ipak bogat sitnom plavom ribom (srdelom, incunom, papalinom), koja čini glavninu (oko 80 posto) našeg ulova. Ta je riba osnovna sirovina naše industrije ribljih konzervi. Naš godišnji ulov moguće je za relativno kratko vrijeme povećati sa oko 24.000 na oko 40.000 tona plave ribe.

UZROCI DISPROPORCIJA IZMEĐU KAPACITETA ZA PRERADU I SIROVINA SU VIŠESTRUKI

Kod tvornica ribljih konzervi postoji disproporcija između kapaciteta za preradu i sirovina. Međutim, ona se nije stvorila samo zbog toga što navodno nema dovoljno plave ribe u Jadranu nego i zbog toga što je ne lovimo u onim količinama koje njegovi resursi i produkcija omogućuju. I kad ribari ulove rekordne količine ribe, opet su na mucu jer sve ne mogu prodati. Naime, ribolovna poduzeća i prerađivači ribe raspolazu s malim kapacitetima hladnjača koje su u takvim slučajevima uska grla. Ona dovode do toga da se kod masovne pojave plave ribe obustavlja njen ulov i otkup. Nije rijedak slučaj da se u takvoj situaciji i veće količine neprotatih srdela bacaju u more. Time su jedino zadovoljni galebovi, za njih je vraćanje srdela moru prava gozba a za ribare čist gubitak. Višak kapaciteta ribljih konzervi više je rezultat pomanjkanja tržišta za povećanu proizvodnju nego što je nemogućnost potpunog opskrbljivanja sirovinama iz domaće ulova. Naime, velike količine gotovih proizvoda u skladištima tih tvornica teško pronalaze kupce. U krizi je čitava ribarska privreda a riblja industrija posebno. Zbog čega je to tako? Pitanje je kompleksno i višestruko. Tome su, bez sumnje, pored ostalog, pridonijeli razjedinjenost i usitnjenost te privrede, te velika konkurencija, ponekad i nelojalna, između proizvođača ribljih prerađevina.

NAŠ JADRAN BOGAT PO VRSTAMA ALI NE I PO KOLIČINI BIJELE RIBE

Naš Jadran naseljava i druga — bijela, tzv. plemenita riba. Naše more bogato je tom kvalitetnom ribom po vrstama ali ne i po količini. Time što se ta riba često »trpa« s plavom ribom u istu »kašetu« čini se medvjeda usluga našem ribarstvu, tj. daje se mogućnosti za još bezobzirniju eksploataciju bentonskih naselja (naselja bijele i pridnene ribe). Činjenica je da nam je riblji fond tih naselja u petnaestak posljednjih godina znatno osiromašen. Pretjerano »oranje« koča i povećan broj mreža stajačica i raznog drugog ribolovnog alata, odrazili su se na kvalitet i količinu ulova koji se u pojedinim obalnim područjima više nego upola smanjio.

Oko 70.000 mreža popunica i to samo evidentiranih, topi se uz obalu i otoke SR Hrvatske. Previše ih je pa su element prelova za ionako osiromašen riblji fond.

Zakonom o morskom ribarstvu SR Hrvatske data su općinama široka ovlaštenja, odnosno prava u zaklanjanju ribolova. S obzirom da su općinski propisi

vrlo šaroliki to se predlaže njihovo usklađivanje društvenim dogovorom na nivou zajednica općina. Smatra se da pogotovo u oblasti dopunskog privrednog ribolova treba donijeti jedinstvene restriktivne mjere prema kojima bi se ribolovom kao dopunskom djelatnošću mogli baviti samo oni kojima je dopunska zarada zaista neophodna. Prednost bi svakako trebalo dati stanovnicima obale i otoka kojima je zemljoradnja glavno zanimanje. Većini primoraca obrađivanje škrte zemlje nikad nije osiguravalo osnovne životne uvjete pa su oni odvajkada vezani uz more i ribolov.

Od mreža stajačica, dakako, popunice su najbrojnije, ali treba naglasiti da one po ulovu nisu i najefikasnije. Mnogo efikasnije su mreže tzv. baligoti. S njima se riblja jata zapasuju i odjednom se može uloviti nekoliko kvintala bijele ribe (cipli, salpe, ovčice, ušate i dr.).

Od svih ribolovnih alata koča ima najveći kapacitet. Ako je srednje veličine, izlovljava za jedan sat povlačenja oko 25.000 četvornih metara površine i profiltrira 50.000 kubičnih metara vode. Učinak je velik, pa je razumljivo da kočarenje može izazvati, i ono izaziva osiromašenje ribljih naselja, pogotovo zbog toga što ono izlovljava i nedorasle vrste i što uništava riblju mlad.

Kod nas je propisano da veličina oka na mreži koče ne smije biti manja od 20 mm. Efikasnost te zaštitne mjere vrlo je mala. Treba imati na umu da usljed težine ulovljene ribe i nejestivog dijela, te brzine kojom se mreža povlači (oko 3 milje na sat) njena se oka sve više stežu. Zbog toga su izgledi sitne

Prodaja ribe na Splitskoj ribarnici

ribe da se izvuče iz mreže vrlo mali. Ako se ponešto vrlo sitne ribe i provuče kroz oka povlačne mreže ona je toliko izmrcvarena da je nesposobna za dalji život.

Postoji opasnost da se u našem moru pojedina naselja bijele ribe i pridnene ribe potpuno iscrpe pretjeranim izlovljavanjem. Unapređenje ribarstva neodvojivo je od mjera za zaštitu i obnovu ribljeg fonda. Perspektiva ribolovne djelatnosti je u razumnom odnosu prema ribljem blagu, a ne u prelovu iznad mogućnosti biološke reprodukcije. Međutim, nasuprot toj nepobitnoj istini neki ribari misle da je riblje blago ničije i da ga svatko može bezobzirno prisvajati i uništavati. Kako misle tako se u praksi i ponašaju. A riblje blago je u našem moru društveno vlasništvo i društvo ga mora zaštititi.

JADRAN NIJE NEISCRPAN REZERVAT

Profesionalni ribari su za što veću, gotovo neograničenu slobodu u ribolovu ali istovremeno da se ribolov drugim kategorijama ribara ako ne potpuno zabrani a ono u mnogome ograniči. Istina je, tu je potrebna selektivna restrikcija, ali potrebno je i to da se profesionalni ribari prema ribljem blagu odnose domaćinski, da pretjeranim izlovljavanjem ne sijeku granu o kojoj ovisi njihova egzistencija. Simptomatično je i stanovište tajnika Udruženja profesionalnih ribara na moru SR Hrvatske Marka Ljupković kada, pored ostalog, kaže da je Jadran neiscrpan rezervat ribe, (»Večernji list«, prilog »Naše more« od 9. III 1976.). Ali činjenice govore suprotno. Kad je riječ o izvorima hrane u uskom moru kao što je naše, onđa treba naglasiti da oni nisu neiscrpnj. Stavovi učenjaka o tome su sasvim decidirani i potkrepjeni rezultatima istraživanja. Suština problema je u neracionalnom iskorištavanju našeg Jadrana. Osnovno je da se iz mora ne uzima previše, nego samo onoliko koliko se može prirodno obnoviti. Činjenica je, nažalost, da uzimaju previše, tj. vrše prelov i profesionalni i dopunski ribolovci.

ZAŠTO RIBARSKA PODUZEĆA PRODAJU BRODOVE I TKO IH KUPUJE?

Neka ribarska poduzeća prodaju brodove a nove ne nabavljaju. Tome su uzroci brojni, evo samo nekih: nepovoljna sistemska rješenja, niska akumulacija i više nego skromne mogućnosti investiranja u modernizaciju i proširenu reprodukciju, osipanje ribarskih ekipa, odnosno posada brodova zbog niskih osobnih dohodaka i nedovoljne socijalne sigurnosti.

Manje-više u svim ribarskim poduzećima posluje se u otežanim uvjetima privređivanja, teškoća i problema ima na pretek. Za primjer uzmimo Pogon za ulov ribe u Kalima zadarske »Adrije«. Taj pogon prodao je pet ribarskih brodova: »Oslić«, »Gof«, »Garma«, »Plavica« i »Škrpun«, a da nije kupio niti jedan novi brod.

Tko je kupio te »Adrijine« brođove? Odgovor je: profesionalni, odnosno privatni ribari. Što to znači? Znači to da oni ostvaruju i sa manjim brodovima toliku akumulaciju, odnosno dobit da mogu, pored ostalog, kupiti velike ribarske brodove, čija se cijena po brodu kreće od četrdesetak do pedesetak milijuna starih dinara. Oni su u mnogo povoljnijem položaju nego ribolovna poduzeća. Društvene obaveze su im kud i kamo manje. Pokrivaju ih prodajom ribe koju ulove za jednu, ili najviše za dvije do tri noći.

Ribolov kao važnu privrednu granu potrebno je i kod nas kompleksno sagledati i poduzeti adekvatne mjere koje će i unaprijediti ribarstvo i u prvi plan istaći društveni interes.

Ribarstvo u privatnom sektoru je u ekspanziji, dok je ribarstvo u društvenom sektoru u stagnaciji. Nad tom činjenicom trebali bismo se ipak zamisliti.

Vlado ZALOVIC
Split

Prebiranje mreža popunica
u Splitskoj luci